

ЭКСПРЕС

АДНАДЗЕНКА БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА ФРОНТУ "АДРАДЖЭНЬНЕ"
Выданьне Аргкамітэту. Чэрвень 1989. Выпуск 4.

Модэста Ныколу Агелінес
госпа Ниролафа Ніколу
Ромы 111. дргва 277

● АДКАЗ МЕНГАРВЫКАНКАМА НА ЗАЯВУ АРГКАМІТЭТУ

Дубенецкому В.Ф.; Жибулю В.В.

Сообщаем, что Ваше заявление о разрешении на проведение в г.Минске учредительного съезда БНФ за перестройку "Адраджэньне" в Мингорисполкоме рассмотрено.

Поскольку съезд предполагается провести как общереспубликанское мероприятие, и одной из его задач является принятие устава и программы, действие которых распространяется на всю территорию БССР, решение вопроса о проведении съезда выходит за пределы компетенции исполкома горсовета.

В связи с этим Вам было предложено обратиться по данному вопросу к Президиуму Верховного Совета БССР.

Секретарь исполкома (подпись) Л.Н.Володькина.

● ДАДАТКОВАЯ ЗАЯВА У ПРЭЗІДЫУМ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

(копіі накіраваныя ў газеты "Зьвязда", "ЛіМ", "Знамя юности", "Чырвоная зьмена" і інш.).

Паважаныя Старшыня і члены Прэзідыума! Выконваючы даручэньне Аргкамітэту БНФ "Адраджэньне", мы зноў зьвяртаемся да Вас за дапамогаю.

Многім ужо вядома, што па Вашай просьбе вучоныя зь Беларжуніверсітэту, Інстытутаў філасофіі і права, мовазнаўства і іншых устаноў АН БССР падрыхтавалі і перадалі ў Прэзідыум на мінулым тыдні разгорнутыя заключэньні па ўсіх разьдзелах праграмных дакументаў БНФ. Навуковыя заключэньні, а таксама Вашы асабістыя меркаваньні адносна гэтых дакументаў Аргкамітэт мае намер выкарыстаць пры падрыхтоўцы канчатковага тэксту Праекта, які выносіцца на абмеркаваньне Устаноўчага зьезду (24 -- 25 чэрвеня), і таму вельмі зацікаўлены ў дэталёвым і тэрміновым азнаямленьні зь імі.

І яшчэ адна просьба, больш асабістая. Учора нас дваіх зноў запрасілі ў Прэзідыум. І зноў, на жаль, мы не мелі магчымасьці бачыць ніводнага з Вас. Між тым мы хацелі паведаміць, што ў БЕЛТАўскай публікацыі "У Прэзідыуме Вярхоўнага Савета БССР" (яна друкавалася амаль усімі рэспубліканскімі і абласнымі газетамі, "Вячэрнім Мінскам" 11 -- 14 чэрвеня) здарылася недарэчная памылка. Справа ў тым, што нашая (М.Дубянецкага і В.Жибуля) заява ад 24 траўня ў Прэзідыум датычыла пытаньняў ("аб распаўсюджваньні сярод дэлегатаў і гасьцей з'езду неабходных дакументаў і матэрыялаў" і "аб выкарыстаньні сімволікі"), што знаходзяцца ў прамой залежнасьці ад адпаведнага тлумачэньня і прымяненьня Указа Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР ад 31 сакавіка 1989. Адказу на гэтую заяву мы так і не атрымалі.

Што датычыць заяўкі на правядзеньне Устаноўчага зьезду БНФ, дык яна падпісаная (а ў БЕЛТАўскай публікацыі пра гэта -- ні слова!) народнымі дэпутатамі СССР В.Быкавым, А.Жураўлёвым,

А. Дабравольскім, М. Ігнатовічам і яшчэ пяццю членамі і прадстаўнікамі Аргкамітэту (у тым ліку, вядома, і абодвума намі). Тэкст гэтай заяўкі друкаваўся ў "Экспрэсе" Аргкамітэту і добра вядомы шырокім колам грамадскасці. Каб у грамадзян ня скла-лася ўражаньне, быццам Вы, паважаныя Старшыня і члены Прэзідыума, не чытаеце заяваў, на якія публікуеце адказы, нядрэнна было б, мяркуем, атрымаць праз газеты адпаведныя тлумачэньні.

14 чэрвеня 1989.

(подпіс) М. Дубянецкі,
(подпіс) В. Жыбуль.

● ЗВАРОТ ВYБАРШЧЫКАЎ І НАРОДНЫХ ДЭПУТАТАЎ СССР У ПРЭЗІДЫМ ВYРХОЎНАГА САВЕТУ БССР

Патрымліваючы перабудову, распачатук лепшымі сіламі КПСС, і ўсвєдамляючы неабходнасьць кансалідацыі ўсіх дэмакратычных сілаў Рэспублікі ў барацьбе за перабудову нашага грамадства, просім даць дазвол на правядзеньне Устаноўчага зьезду Беларускага Народнага Фронту "Адраджэньне" ў Менску 24 -- 25 чэрвеня 1989 году.

Лічым, што станоўчае вырашэньне гэтага пытаньня здыме напружанасьць у грамадскім жыцьці Рэспублікі і зьявіцца сапраўд-ным унёскам у дэмакратызацыю нашага грамадства.

17 чэрвеня 1989. Менск.

(Зварот быў зачытаны на сустрэчы выбаршчыкаў з народнымі дэпутатамі СССР у Палацы палітасьветы і пад авацыю залы падпісаны народнымі дэпутатамі А. Дабравольскім, Л. Дзюсавым, А. Жураўлёвым, М. Ігнатовічам, В. Карніенкам, Дз. Лескіным і С. Шушкевічам).

● ВYСТУП СТАНІСЛАВА ШУШКЕВІЧА, ЯКІ НЕ ПРАГУЧАЎ НА ЗЬЕЗДЗЕ НАРОДНЫХ ДЭПУТАТАЎ СССР (пераклад з рускай)

Паважаны Старшыня! Паважаныя народныя дэпутаты!

Паэтам дадзены адмысловы погляд на сьвет: больш глыбокі, больш дакладны, чым простым сьмяротным. Наш вялікі паэт Максім Багдановіч пісаў: "Народ, Беларускі народ! Ты -- цёмны, сьляпы, быццам крот. Табою ўсягды пагарджалі, цябе не пушчалі зь ярма..." І далей: "Увесь поўны сьмяротнай жуды, ты крыкнуць ня вольны "Ратуйце!" і мусіш ты "Дзякуй!" крычаць".

Другі, ужо сучасны беларускі пісьменьнік Уладзімер Караткевіч, які таксама заўчасна пайшоў з жыцьця, гаварыў, што там, дзе ўжо ніхто ня можа, Беларусь цягне!

Шмат нягодаў перанёс беларускі народ: кожнага чацьвертага забрала вайна, сотні тысячаў палеглі ахвярамі сталінскіх рэпрэсіяў... Цяпер у нас новая бяда: дзьве трэці сьмяротных выкідаў Чарнобыля трапілі на Беларусь.

Катастрафічна забруджаная пятая частка тэрыторыі Рэспублікі. Зона сур'ёзных абмежаваньняў нарыхтоўчай і гаспадарчай дзейнасьці ахапіла п а л о в у плошчы БССР.

Дэпутат В. Бялоў казаў з гэтай трыбуны, што Чарнобыль падаравала нам навукa. Гэта глыбокая памылка! Сістэма падаравала нам Чарнобыль, бо ніякая навукa ня ў стане прадбачыць гэтка шматлікія ненавуковыя дзеянні, якія зрабіліся амаль што нормай у рамках нашай сістэмы.

Гэта не навукa рэкамендавала выводзіць на Першамайскую дэманстрацыю дзяцей адразу пасля аварыі. Гэта сістэма дэманс-травала поўную духоўную дэградацыю сваіх надзеленых уладай функцыянераў.

Не навука, а сістэма ўсталявала часовыя радыяцыйныя нормы, тэрмін дзеяння якіх не абмежаваны.

Не навука, а сучасная лысенкаўшчына знайшла сваіх тытулаваных прадастаўнікоў, каб запэўніваць у прэсе, што жыць у забруджаных раёнах ці ня лепей, чым адпачываць у крымскіх і каўказскіх пансіянатах. Не навука рэкамендавала будаваць новыя жыллёвыя масівы ў забруджаных зонах і зьмешваць радыеактыўнае мяса з "чыстым", дзеля атрымання прымальнага ўзроўню радыеактыўнасці кілбасы...

Навука лічыць, што зараз нават цяжка ўсвядоміць значэнне катастрофы, бо пік лейкемій, саматычных і генетычных зьменаў чакаецца празь некалькі гадоў.

Не з-за сваіх дамаганьняў і амбіцыяў, не з-за сваіх памылак і пралікаў вымушаны трываць шматпакутны беларускі народ наступствы самага страшнага ў гісторыі чалавецтва ядзернага нападу.

Дзеля ліквідацыі яго ўздзеяння зроблена нямала, але, што датычыць БССР, -- гэта толькі крупінка таго, што неабходна было зрабіць.

Каля трох гадоў ад народу старанна хавалі маштабы трагедыі. Многа хаваецца і зараз.

Сотні тысячаў людзей працягваюць жыць ў радыяцыйна небяспечных раёнах. Ня зробленае адсяленьне (у тым ліку дзяцей і будучых маці) з зонаў з канцэнтрацыяй радыеактыўнасці 15 і болей Кюры/км кв. Гэтая лічба чамусьці стала нормай, хаця да Чарнобыля гранічная норма складала 3 Кюры/км кв.

Дэпутаты зь Беларусі мелі магчымасць пазнаёміцца з заключэннем камісіяў, каардынаваных Прэзідыумам АН БССР, пра радыяцыйнае становішча ў Рэспубліцы. Нам не зразумела, як могуць праяўляць такі зайздросны спакой кіраўнікі Рэспублікі, калі 100 тысячаў яе жыхароў стала жыць у зоне з радыеактыўнасцю 15 і болей Кюры/км кв., а 12 тысячаў -- у зоне 40 -- 100 і болей Кюры/км кв. (І гэта толькі па цэзію-137).

У падобных раёнах працягваецца гаспадарчая дзейнасць, імі выконваюцца планы паставак сельгаспрадукцыі. Па разнарадках партыйных органаў студэнтаў пасылаюць на сельгасработы туды, дзе небяспечна працаваць без рэспіратараў.

Абвясціўшы лозунг "Усё ў імя чалавека, усё для шчасця чалавека!", кіраўнікі маёй Рэспублікі праводзяць у жыццё палітыку безумоўнага выканання планаў паставак, бо менавіта згодна з гэтым паказчыкам ацэньваецца іх дзейнасць і за падобнага роду "дасягненні" яны атрымліваюць узнагароды і падвышэнні...

Цэнтру лёгка з такімі кіраўнікамі.

А як людзям?

Сотні тэлеграм прыходзяць на адрас беларускіх дэпутатаў. Працуюць толькі некаторыя радкі з атрыманых мною асабіста:

"Нацыю на мяжу вымірання ставіць не Чарнобыль, а пазіцыя кіраўнікоў Рэспублікі... Выказваю ім поўны недавер".

"Згодна карце, апублікаванай газетамі ў траўні гэтага году, палова тэрыторыі Беларусі радыяцыйна забруджаная... Мы пратэстуем супраць утойвання інфармацыі бюракратыяй... Патрабуем прыцягнуць да адказнасці за бяздзейнасць, за загубленае здароўе дзяцей, патрабуем аказання дапамогі забруджаным раёнам".

"Хто загадаў разьбіць радыяцыйнае воблака?.. Чаму тысячы людзей пакінутыя на пакутлівае выміранне?"

А вось вытрымкі з рэзалюцыі 8-мітысячнага мітынгу ў горадзе Нароўля: "Радыяцыйны фон у некалькі разоў перавышае нават тыя нормы, якія чамусьці сталі дапушчальнымі... У індывідуаль-

ных дамах рэкамендавана знаходзіцца ў адных і не заходзіць у іншыя пакоі". І гэтак далей.

Лічу, што урад СССР павінен праявіць міласэрнасць да ахвяраў Чарнобыля, дзеля чаго неабходна:

1. Неадкладна адсяліць людзей з зонаў з радыеактыўнасцю 15 і болей Кюры/км кв. і спыніць у гэтых зонах усялякую гаспадарчую дзейнасць.

2. Неадкладна перайсці да безаварыйных нормаў радыяцыйнай бяспекі з усімі наступствамі, што адсюль вынікаюць.

3. Апублікаваць масавым накладам падрабязныя карты радыяцыйнай забруджанасці і забяспечыць імі насельніцтва; забяспечыць жыццям забруджаных і ўз'ежных зь імі раёнаў доступ да сродкаў вымярэння радыеактыўнасці прадуктаў харчавання.

4. Разгарнуць у адчужаных раёнах інтэнсіўныя навуковыя досьледы, прыцягнуць да іх замежных навукоўцаў.

5. Увайсці з кахайніцтвам у ААН і Сусветную арганізацыю аховы здароўя пра стварэнне пад іх эгідаю міжнароднага даследчага цэнтру па праблемах радыеэкалогіі ў зоне, якая падпала пад уздзеянне Чарнобылю.

Лічу, што Зъезд павінен стварыць дэпутацкую камісію па ахове насельніцтва ад вынікаў Чарнобыльскай катастрофы.

Паважаныя дэпутаты! Я б вельмі хацеў, каб наступныя падзеі далі беларускім дэпутатам падставы выказаць падзяку Савету Ураду за дзейсныя меры па выратаванні ахвяраў Чарнобыля.

Нельга не сказаць і пра духоўны Чарнобыль маёй Рэспублікі. Ён абрынуў на Беларусь як вынік шматгадовага панавання адміністрацыйна-камандавай плутакратыі і яе татальна-асімілятарскай палітыкі. На мяжы знішчэння знаходзіцца дзяржаўнасць, родная мова, гістарычная самасьвядомасць і духоўная культура дзесяцімільённага старажытнага славянскага этнасу. Як і кожны народ, беларусы хочуць быць духоўна свабоднымі, самабытнымі, хочуць цалкам рэалізаваць сваё нацыянальна-гістарычнае прызначэнне ў агульначалавечай сям'і народаў. Дэнацыяналізацыя, якая пад гром інтэрнацыянальнай фразеалогіі дзесяцігоддзямі панавала і працягвае панаванне ў Рэспубліцы -- гэта пародыя на інтэрнацыяналізм; насмешка над ідэямі дружбы народаў. Навучаючы іншых інтэрнацыяналізму, кіраўнікі маёй Рэспублікі застаюцца глухімі да крыку болю ўласнага народу, пачуцця яго нацыянальнай годнасці.

Усялякая праява самасьвядомасці выклікае рашучае супрацьдзеянне пануючай бюракратыі. Дэмакратыя па-беларуску -- гэта 30 кастрычніка ў Менску -- свайго роду прэлюдыя крывавай нядзелі ў Тбілісі; раз'юшаная барацьба са спробамі стварэння Беларускага Народнага Фронту і шальмаванне афіцыйнай прапагандай усіх, хто спрабуе яго стварыць.

У ролі знаўцаў нашых духоўных каштоўнасцяў выступаюць тыя, хто ні пісаць, ні гаварыць па-беларуску ня ўмее. Навошта ім беларускія школы, вышэйшыя навучальныя ўстановы, сімвалы? Нашмат прасцей забараніць, загагнаць, абвясціць нацыяналізмам.

Пра які плюралізм думак можна казаць, калі тут, на Зъездзе, беларуская дэлегацыя ніводнага разу не збіралася ў складзе, бліжэй да поўнага, і тым ня менш "абрала" сваіх прадстаўнікоў у Вярхоўны Савет, "рэкамендавала" прамоўцаў, "дэлегавала" дэпутатаў на сустрэчу са Старшынёй Савета Міністраў СССР М.Рыжковым, "забыўшыся" уключыць у іх лік усіх тых, хто на ўзроўні прафесіяналаў разбіраецца ў сутнасці пытання -- выніках Чарнобыля. У непажаданы трапіў нават акадэмік Ул.Платонаў, прэзідэнт АН БССР.

. Дзе ж выйсьце з гэтай відавочна застойнай сітуацыі? Яно ўжо шматразова прапаноўвалася тут, на гэтым Зьездзе. Прычым выйсьце гэтае ўніверсальнае і дазволіць разабрацца ня толькі з нашымі прыватнымі, але і са шматлікімі іншымі застоінымі зьявамі. Неабходна неадкладна зрабіць хаця б адзін крок у кірунку далейшай дэмакратызацыі грамадства.

Вярхоўны Савет павінен неадкладна падрыхтаваць зьмены ў чацьвертым разьдзеле Канстытуцыі СССР, у прыватнасьці, артыкулах 95-м і 100-м і зрабіць выбары ва ўсе без выключэньня Саветы народных дэпутатаў простымі, роўнымі, спаборнымі. Такое рашэньне было б адзінадушна ўхваленае выбаршчыкамі, якія працягваюць спадзявацца, што Зьезд зробіць захады па ўдасканаленьні нашай палітычнай сістэмы.

Такое рашэньне прымусіла б прызадумацца многіх апаратчыкаў, якія ўжо сёньня лічаць сябе абранымі ў рэспубліканскія і мясцовыя органы ўлады.

Калі мы называем дэпутатаў **на р о д н ы м і**, дык наш абавязак -- **заканадаўча замацаваць за н а р о д а м права іх абіраць!**

● ЦІ БУДЗЕ ЎСЯМУ ГЭТАМУ МЯЖА?

Мы ўжо прыцярпеліся да таго штодзённага цынізму рэспубліканскай бюракратыі, зь якім яна выдае сябе за фарэйтара перабудовы і топіць у багне глупства і хамства любую грамадскую ініцыятыву. Нават навучыліся пасьмейвацца над уладамі і над сабой. Нас цяжка чым-небудзь здзівіць. Але сто разоў меў рацыю Мэрфі, правіла якога гаворыць: "Калі здаецца, што горш ужо не бывае -- абавязкова будзе".

Валожынскі раён -- адзін з пацярпелых ад Чарнобыльскай аварыі. Толькі знаходзіцца ён у заходняй частцы Рэспублікі. Чым жа думалі тыя (дый ці здольныя яны думаць наогул?), хто прыняў рашэньне вывезьці "на аздаруленьне" у піянерскія лагеры гэтага раёна дзяцей з забруджаных зонаў Гомельскай і Магілёўскай абласьцей. З агню ды ў полімя. І гэтае мерапрыемства яшчэ будзе падавацца, як выкананьне дзяржаўнай праграмы па аздаруленьню. Ніжэй падаем таблицу, складзеную журналісткай Ірынай Кісялёвай.

: Піянерскі лагер	: Адкуль накіраваньня	: Колькасць	:
: у Валожынскім р-не	: "для аздаруленьня"	: дзяцей/месяц	:

: "Сонечны"	: Касьцюковіцкі р-н	: 160/06; 160/07	:
: "Дарожнік"	: Касьцюковіцкі р-н	: 160/06	:
: "Палачанка"	: Чэрыкаў	: 200/06	:
: "Барок"	: Вешка	: 200/07, 08	:
: "Юбілейны"	: Лоеўскі р-н	: 200/07, 08	:
: "Крынічка"	: Нароўля	: 240/08, 09	:
: "Фатон"	: Слаўгарад	: 120/06	:
: "Мара"	: Нароўля	: 60/07	:
: "Ветразь"	: Чэрыкаўскі р-н	: 120/07	:
: "Фэстывальны"	: Быхаўскі р-н	: 200/07, 08	:

● ПРА РЭЛІГІЮ НА БЕЛАРУСІ

Напэўна, няма краіны ва Усходняй Еўропе, якая б не лічыла сябе мастом паміж Еўропай і Азіяй, Захадам і Усходам. Тут і

ГДР, і Польшча, і Літва, і Расія. Поўнае права на гэта мае і Беларусь, бо на яе тэрыторыі існуюць побач хрысьціянства заходняга і ўсходняга абрадаў. Адначасна з дэмакратызацыяй і прызнаньнем непарушнасьці правоў чалавека колькасць веручых павялічыцца і праз 10 -- 20 гадоў можа скласьці ад паловы да дзвюх трэцяў насельніцтва. Агульна вядома, што ў веры народа (прынятай дабраахвотна) тояцца найглыбейшыя таямніцы душы і псіхалогіі.

Як вынікае з гісторыі, найбольш ваявалі паміж сабою народы розных вераў, і наадварот, было параўнальна меней войнаў паміж адзінаверцамі. Каталікі рэдка ваявалі з каталікамі, пратэстанты з пратэстантамі, праваслаўныя з праваслаўнымі. Затое войнаў паміж рознымі канфесіямі было ў Еўропе мноства. Гэта не выпадкова. На тэрыторыі Беларусі войны таксама мелі рэлігійную афарбоўку.

Для нас найбольш прымальнай была б тая рэлігія, якая спадуча б у сабе элементы хрысьціянства заходняга і ўсходняга абрадаў. Але ж гэта як раз і ёсьць скасаванае на Беларусі і Украіне ўніяцтва. Узнікае пытаньне, што адбудзецца, калі пры свабодзе выбару яно з гэтага выбару будзе выключанае? Трэба будзе абіраць паміж каталіцтвам і праваслаўем (гаворка ідзе толькі пра масавыя канфесіі, якія вызначаюць аблічча нацыі). Ня цяжка здагадацца, хто і што здолее абраць. Высока адукаваныя колы аддадуць перавагу каталіцтву, як больш рацыяналізаванаму, больш незалежнаму ад сьвецкіх уладаў, больш грамадзянскаму вучэньню (узгадаем матывы пераходу ў каталіцтва П. Чаадаева). Асобы зь нізкім адукацыйным узроўнем і сацыяльным статусам абяруць праваслаўе, як больш містычнае і дагматычнае вучэньне. Адбудзецца новы раскол нацыі з усімі адпаведнымі наступствамі -- апалітычнасьцю і маралізатарствам першых, недаверам і абьякавасьцю да ўласнай культуры і спадчыны другіх. І, што самае кепскае, -- воля першых і другіх будзе паралізаваная, бо нацыя, каб быць здаровай і цэльным арганізмам, павінна мець у сваёй глыбіні аднолькавыя ідэалы. А вера з палітычнага пункту погляду і ёсьць тая адзіная інстанцыя, якая інтэгруе і сумяшчае прыватныя супярэчнасьці і інтарэсы ўсіх пластоў і партыяў нацыі. Пры наяўнасьці ж толькі каталіцтва і праваслаўя існуюць натуральныя супярэчнасьці паміж рознымі пластамі грамадства набудуць рэлігійную і культурную афарбоўку. Нешта падобнае ўжо было ў нашай гісторыі, калі верхавіна беларускай шляхты апалячылася і ператварылася ў чужынцаў для свайго народу. А хіба цяперашні стан, калі гуманітарная інтэлігенцыя і народ гавораць на розных мовах, не нагадвае мінулае?

Нашто ж ужо цяпер праграмаваць бясконцую барацьбу; якая забярэ ўсе сілы нацыі? Адно праваслаўе, магчыма б, -- здолела нармальна выконваць свае функцыі, каб Беларусь апынулася аддзеленай ад Расіі. Але мы маем іншую рэальнасьць і павінны пагадзіцца, што ў гэтых умовах праваслаўе выконвае цэнтралізатарскія функцыі Масквы, прычым, на такім узроўні сьвядомасьці (дакладней падсьвядомасьці), які не паддаецца ніякім дэкрэтам і ніякаму кантролю.

Можна пазьбегчы расколу нацыі, калі на тэрыторыі Беларусі будзе тры асноўныя (іншыя натуральна таксама павінны існаваць) канфесіі -- праваслаўе, уніяцтва і каталіцтва. Ёсьць філасофская розьніца паміж дзвюма і трыма. Першае -- гэта барацьба і канфрантацыя, другое -- тры (тройца) прыводзіць да кампрамісу, агульнай згоды. Я зусім не спецыяліст па рэлігіях, мая спецыяльнасьць -- жалезабетон, але нейкая інтуіцыя мне падказвае, што канфесій павінна быць сапраўды тры, дзеля таго, каб запобегчы расколу нацыі ў будучыні. Гісторыя Беларусі сьведчыць, што ўсялякае іншае рашэньне пагражае тым станам паміж жыцьцём

і сьмерцю , у якім мы зараз знаходзімся і які можа стаць незваротным.

Зараз народная самасьвядомасьць уздымаецца так хутка, што можа здарыцца, калі людзі даведаюцца, што такое уніяцтва, і ня ўбачаць у дзейнасьці БНФ нават згадкі пра яго, яны могуць палічыць нас здраднікамі сапраўднага Адраджэньня Беларусі.

Павел Біч,
кандыдат тэхнічных навук.

● ИНФАНТЫЛЬНАЯ ГАЛАДОЎКА

У гэтым каментары нядаўніх падзеяў у Менску хацелася б пазьбегнуць банальных заклікаў накшталт: "Насустрач зьезду!". Яны так ужэ абрыдлі за мінулыя гады, што выклікаюць алергію. Трэба неяк абыйсьціся без несапраўднага пафасу.

9 чэрвеня а 18.00 група сяброў БНФ спрабавала распачаць галадоўку на плошчы Леніна. Ёсьць міжнародны тэрмін "галадоўка пратэсту". Але ўдзельнікі акцыі не пратэставалі, а зьвярталіся да ўладаў сталіцы і Рэспублікі з патрабаваньнем дазволу на правядзеньне Устаноўчага зьезду БНФ "Адраджэньне" у Менску. Хутка ўмяшалася міліцыя. Былі адабраныя плакаты і затрыманыя ўдзельнікі (прычым не непасрэдня) акцыі (пратэсту?) Алесь Гуркоў і Юры Скрыган. Астатнія вымушаныя былі пераехаць на плошчу Я.Коласа.

Так, сябры БНФ, асабліва моладзь, імкнуцца да перамогаў у вялікім і малым. На жаль, не заўсёды гэтае эмацыйнае памкненьне абгрунтаванае нават ня проста здаровым сэнсам, але і рэальнымі сітуацыямі.

А 20.00 я сустрэўся зь імі. Каля 20 маладых людзей -- і галадоўшчыкі і спачувальнікі -- разгублена стаялі на прыступках метрапалітэну. Зьдзівіла, што ніхто адразу ня змог назваць колькасьць удзельнікаў галадоўкі. На прамое пытаньне: хто прыняў рашэньне пра акцыю, Сяргей Неха́мес (ён чамусь назваўся кіраўніком) і іншыя спаслаліся на Канфэдэрацыю беларускіх суполак. Я адразу выказаў думку, што ня трэба выступаць без адпаведнага рашэньня Аргкамітэту, бо ён цяпер нясе адказнасьць за фронт, і што патрабаваньне галадоўшчыкаў папярэджае невядомае яшчэ рашэньне ўладаў.

Аргкамітэт БНФ тэрмінова зьвярнуўся да ўдзельнікаў галадоўкі з просьбай спыніць акцыю, бо "галоўная каштоўнасьць -- гэта чалавечае жыцьцё". Асабіста я разумею просьбу Аргкамітэту не як абстрактную гуманнасьць, а як канкрэтнае і разумнае вырашэньне праблемы. Галадоўка спыненая. Але дае усім нам сур'ёзныя ўрокі палітычнай культуры. Адмова ад ежы -- не рэвалюцыйная рамантыка, а с к р а й н я я, апошняя форма мірнага, негвалтоўнага змаганьня. Галадаць зь любой нагоды недапушчальна. Тым больш, парушаючы гуманныя прынцыпы руху ў актуальных варунках. Вядома, як шырокі народны рух, Народны фронт аб'ядноўвае на платформе дэмакратычнага адраджэньня Бацькаўшчыны людзей розных поглядаў і тэмпераментаў. Але рашэньні (і асабліва па публічных акцыях) павінны прымацца калегіяльна, з пачуцьцём адказнасьці.

Напярэдадні ўгодкаў Вялікай Французскай рэвалюцыі карысна будзе нагадаць, што рэспубліканскае войска перамагло вандэйскую стыхію не інфантильнай безадказнасьцю, а менавіта дзякуючы тактыцы наступу самкнёнымі, шчыльнымі радамі.

Валеры Буйвал,
сябра групы падтрымкі
Мастацкага музея БССР.

● ЧАМУ Я ВЫРАШЫЎ ВЫБЫЦЬ З РАДОЎ КПСС?
(тлумачальная супрацоўніка лепельскай раённай газеты
"Ленінскі сцяг" у пярвічную партыйную арганізацыю)

На пытаньне, чаму я вырашыў выбыць з радыў КПСС, яскрава адказана ў заяве. Магу паўтарыць тое ж. Я ня згодзен з адносінамі партыйнага кіраўніцтва раёна, вобласьці і Рэспублікі да Народнага руху на Беларусі. Ня згодзен з нападкамі партыйных органаў на патрыятычныя г.зв. "нефармальныя" аб'яднаньні. Ня згодзен з аднабаковым падыходам партыйных і камсамольскіх сродкаў масавай інфармацыі да адлюстраваньня падзеяў, зьвязаных зь дзейнасьцю гэтых аб'яднаньняў. Ня згодзен з пазіцыяй чаканьня, якую занялі парторганы ў справе адраджэньня роднай мовы.

Аб сказаным зрабіў выснову ня толькі са сродкаў масавай інфармацыі, уласнага ўдзелу ў масавых мерапрыемствах "нефармалаў", вуснаў членаў патрыятычных суполак, але і са шматлікіх разбораў маёй і маіх паплечнікаў "нефармальнай" дзейнасьці на карысьць перабудове работнікамі райкама і абкама партыі, якія я кваліфікую як ганеньні, шальмаваньне, запалохваньне. Не магу быць у партыі поплец зь яе лідэрамі, што кіруюць народамі, ня слухаючы яго разумных думак і прапановаў.

Лепель, 30.3.1989.

Уладзімер Шушкевіч.

● ФРОНТ! ФРОНТ! ФРОНТ! (песьня)

Сяржук Сокалаў-Воюш.

Айчына, сьветлы вобраз, твой --

Нязьмённы наш маяк.

Хай цемра ладзіць нам канвой --

Я добра бачу, як

Працяг суседняга пляча

Жыве ў маім плячы,

І людажэрам - крумкачам

Нас не перамагчы!

П р ы п е ў: фронт! фронт! фронт!

Ён маё і тваё абуджэньне,

Ён народу майго адраджэньне!

фронт! фронт! фронт!

Там сталініст, там бюракрат --

Рабы старых ідэй.

Яны ствараюць штурматрад --

Вандэю ўсіх вандэй.

Яны вядуць сьмяротны бой --

Ярлык, дубінка, газ --

І не валодаюць сабой,

Пачуўшы наш адказ:

П р ы п е ў.

Я цьвёрда веру ў свай народ,

Абуджаны ад сну.

Вясны адчуўшы надыход,

Вітае ён вясну.

Якія б беды ні былі,

Запомні добра ты:

Каб жыць і выжыць на зямлі,

У фронт яднай шыхты.

П р ы п е ў.

Выпуск падрыхтаваў А.Кавальчук, С.Драч.
18 чэрвеня 1989.